

viera ateistov a synkretistov

VERZUS

VIERA KREŠŤANOV

**fakty a úvahy
o veľkom svetonázorovom spore**

M. B. BENJAN

Úvod

Pár poznámok na vysvetlenie významu výrazov, použitých v titule knihy:

VIERA (ateistov): Keďže ateistom sa hovorí nielen „bezbožníci“, ale aj „neverci“ (neveriaci), môže sa niekomu zdať použitie výrazu „viera ateistov“ nelogickým, ne-náležitým. Ak však *chápeme vieru ako presvedčenie o realite alebo o pravdivosti toho, čo nemožno verifikovať našimi zmyslami* (popripade prístrojmi) – ako to vyplýva z biblického textu *Hb 11,1* –, potom musíme ateistom priznať istý druh viery, dokonca veľmi silnej viery; veď hypotézy, o ktoré sa opierajú, sú založené na viere v mnohé veci, ktoré nemožno verifikovať zmyslami, ani nijakými vedeckými metódami: veria v hypotetické udalosti, ktoré sa údajne odohrali v pradávnej minulosti, hoci dokonca množstvo faktov svedčí o tom, že sa udiat nemohli.

(viera) **ATEISTOV**: Výraz ateista možno chápať v užšom alebo širšom zmysle tohto slova. V užšom slova zmysle znamená „bezbožník“ – človek nepoznajúci Boha, žijúci bez Neho, nezaujímajúci sa o Neho. V širšom slova zmysle výraz ateista okrem spomenutých bezbožníkov zahŕňa aj antiteistov a deistov.

O *antiteistovi* nemožno povedať (ako o ateistovi), že sa nezaujíma o Boha; naopak, on sa o Neho až príliš „zaujíma“ – aktívne totiž bojuje proti Nemu. Ak antiteista hovorí, že neverí v existenciu Boha, nemá to logiku – veď bojovať proti ničomu (niekomu), čo (kto) neexistuje, je bláznovstvo. Možno, že vedome potláča vedomie existencie Boha, možnože ho vníma iba kdesi v podvedomí; ale práve toto „vnímanie Boha“, ktorého ne-návidí alebo ktorého sa obáva, ho ruší, znepokojuje. Preto proti tomu bojuje, a to často veľmi intenzívne, agresívne. Pre antiteistu sa dobre hodí aj označenie „satanista“ – nie ako prívrženec niektorej z novodobých „satanských siekt“, ale ako stúpenec, „spolubojovník“ satana, ktorý, ako vieme, je najväčším nepriateľom Boha (t.j. „antiteistom“). *Deisti* síce veria v akéhosi „boha“ (označujú ho však skôr inými názvami), ktorý bol „pri počiatku“, ktorý je pôvodcom všetkého (stvoril alebo sa nejako podieľal na stvorení všetkého), ale potom svoje dielo vraj opustil, ponechal ho svojmu osudu – je teda „hýbateľom“, ale nie udržiavateľom sveta; je to akýsi „hodinár“, ktorý zostrojil perfektné hodiny, natiahol ich, ale viac sa o ne nestará. Pravda, okrem zmienených troch skupín, možno sem zaradiť aj *stúpenecov rôznych novodobých kultov* („*siekt*“), v ktorých sú v neuveriteľných kombináciách zmixované časti ateizmu, pohanstva, okultizmu, povier rôznych etníc, rozličných filozofických smerov a neraz dokonca aj fragmenty kresťanstva.

(viera) **SYNKRETISTOV**: Synkretizmus je miešanie rôznorodých, nezlučiteľných prvkov (názorov). Synkretisti niekedy vystupujú ako veľkí „mierotvorci, supertolerantní humanisti, ekumenisti atď.“, ktorí zblížujú názory, odstraňujú rozpory, ponúkajú všetkým prijateľné riešenia“, v skutočnosti však okrem zmätkov neponúkajú nič (podobajú sa bláznovi, ktorý sa pokúša zmiešať oheň s vodou, a výsledkom jeho snahy je – uhasený oheň a vyparená voda).

V kresťanstve sa objavili synkretické tendencie už v prvom storočí n. l. Napred to boli snahy niektorých vedúcich osobností prvotnej cirkvi zlúčiť kresťanské učenie s kulticko-zákonníckym judaizmom. Proti tomu ostro vystúpil najmä apoštol Pavel. Neskôr, keď došlo k radikálnemu oddeleniu (a žiaľ!, i k poľutovaniahodnému nepriateľstvu) medzi kresťanmi a židmi, prestalo byť nebezpečenstvo tohto synkretizmu aktuálnym. Od druhého storočia však začína iný, oveľa nebezpečnejší synkretizmus – pokusy zmiešať kresťanské učenie s pohanstvom, a to dvoma spôsobmi: jednak vnášaním niektorých pohanských mystérií, náboženských kultov, ezoteriky do kresťanstva (výsledkom boli rôzne formy tzv. gnosticizmu), a jednak implantovaním pohanskej filozofie, najmä platonizmu, do kresťanského učenia (išlo o tzv. „helinizáciu kresťanstva“). Zatiaľ čo s prvým (gnosticismom) sa cirkev po istom čase vysporiadala, druhá forma pohansko-kresťanského synkretizmu sa stále prehlbovala (podľaŕhli jej totiž aj mnohé vedúce osobnosti vtedajšej cirkvi) a kulmi-

novala najmä v 4. – 6. storočí, keď po tzv. „konštantinizácii“ kresťanstva (t.j. po jeho „povyšení“ cisárom Konštantínom I. na jedno zo „štátnych“ náboženstiev), začali do cirkvi vo veľkom množstve vstupovať pohanovia (odchovaní pohanskou filozofiou) nie z presvedčenia, ale z karieristických dôvodov. Tito so sebou prinášali pohanské zvyky, morálku, názory. Po roku 313, no najmä po nicejskom koncile v r. 325, bolo prijatých viacero dogiem, ktoré mali „problematickú“ (alebo žiadnu) oporu v Písme; zato však obsahovali mnohé pohanské prvky. Niektoré z týchto dogiem boli odstránené až po viac ako tisícich rokoch, v čase veľkých reformačných hnutí (pravda, iba v novovznikajúcich cirkvách).

V dnešnej dobe sú aktuálne najmä dve formy nového „kresťanského“ synkretizmu: tzv. „*kresťanský evolucionizmus*“ (t.j. absurdné pokusy začleniť do kresťanského učenia ateistickú Darwinovu hypotézu) a *novopohanské učenia*, ktorým podlieha čoraz viac jednotlivcov, ale sú základom aj veľkých náboženských hnutí (napr. New Age) a ktoré sa pokúšajú kombinovať pohanstvo (najmä ázijského pôvodu, t.j. hinduizmus a budhizmus) s niektorými prvkami kresťanského učenia.

V titule knihy použitý výraz „*viera synkretistov*“ zahŕňa v sebe všetkých, ktorí sa oficiálne hlásia ku kresťanstvu, ale v skutočnosti kresťanmi prestali byť (tým, že prebrali prvky učenia, ktoré sú s kresťanstvom absolútne inkompatibilné). Patria sem teda *prívrženci pôvodného (starovekého) pohansko-kresťanského synkretizmu* (kresťanského učenia zdeformovaného pohanským platonizmom i aristotelizmom), *novovekého pohansko-kresťanského synkretizmu* (stúpenci hnutia New Age, alebo „kresťania“ veriaci v reinkarnáciu, karmu a v iné s kresťanstvom nezlučiteľné prvky pohanských náboženstiev), ale najmä *prívrženci najabsurdnejšieho synkretizmu – ateisticko-teistického* („kresťanskí evolucionisti“).

VERZUS: Tento výraz mnohí poznajú zo súdnej praxe alebo zo športu, kde znamená „proti“. „X verzus Y“ znamená, že ide o spor alebo zápas medzi X a Y.

Pre úplnosť treba poznamenať, že lat. slovo *versus* má aj iné významy (celkom okolo 20). Pre naše potreby však postačí jeho najbežnejší (vyššie uvedený) význam – „proti“.

Slovo „*verzus*“ uvádza teda **spor**, zápas, útočenie, boj. V tomto boji ateisti a synkretisti len zriedkavo dodržia nejaké pravidlá; častejšie uplatňujú starú jezuitskú zásadu „*cieľ posväcuje prostriedky*“: používajú rôzne zbrane a taktiku, často zákernú, neférovú (napr. „*lest*“, čiže klamstvo nepokladajú za niečo nečestného; naopak, je to ich celkom legálna zbraň, resp. taktika boja).

Akou oblasťou sporu, ktorý má veľa polôh a dielčích káz, sa tu budeme zaoberať a aké argumenty budeme používať?

Charakter sporu nie je ani iba filozofický, ani nie iba teologický, ani nie je iba prírodovedecký, i keď sa to tak niekedy (pri niektorých jeho „*prelíceniach*“ a „*svedectvách*“) môže javiť. Napríklad v spore evolucionistov a kreacionistov o počiatku sveta (vesmíru, Zeme, života) by sa mohlo zdať, že ide o otázku čisto prírodovedeckú; v skutočnosti však argumenty jedných i druhých, všetky ich teórie – ateistické (evolucionistické) i teistické (kreacionistické) – nie sú v podstate prírodovedecké, ale patria do oblasti **metafyziky**.¹ Veď ani tie javy, ktoré prírodovedci (fyzici, chemici, biológovia, resp. špecialisti rôznych iných, popripade užších, špecializovaných odborov, najmä geológovia, kozmológovia, paleontológovia, antropológovia atď.) v súčasnosti môžu skúmať, ani tie, o ktorých predpokladajú, že kedysi jestvovali (ale dnes o nich nemáme žiadne skutočne vedecky podložené doklady), nemôžu byť „*dôkazmi*“ udalostí, ktoré sa údajne udiali v pradávnej minulosti a ktoré nie sú reprodukovateľné v laboratóriách. Preto závery, ku ktorým tu prírodovedci dospejú, možno považovať nanajvýš za „*indície*“.

¹ *Metafyzika* je učenie o poslednej a absolútnej podstate súcna. Názov je odvodený od pomenovania Aristotelových spisov o princípoch sveta, umiestnených za spisy o prírode (*Meta ta fysika*). Podľa Aristotela sa metafyzika zaoberá princípmi, ktoré nie sú prístupné skúmaniu zmyslami, ale iba rozumom a sú záväzné pre všetky vedy.

V minulosti raz „vítazili“ (t.j. zdali sa pravdepodobnejšími) indicie predkladané vedcami jednej, inokedy druhej strany: napr. v druhej polovici 19. a v prvej polovici 20. storočia sa zdalo, že presvedčivejšie pôsobia indicie evolucionistov (ateistov), ale v poslednom čase (zhruba od polovice 20. storočia) sú indicie kreacionistických vedcov oveľa presvedčivejšie.

Okrem toho je známym faktom, že často závisí viac na interpretácii ako na samotnej existencii istých javov; a táto interpretácia je podmienená „paradigmou“, „predvedením“, či ako už nazveme to, čo určuje svetonázor vedca, a čo je určované v prevážnej miere nie skutočnými objektívnymi javmi (resp. prírodovedeckými faktami), teda „zmyslovým poznaním“ vedca, ale jeho úvahami (a okrem toho často aj rôznymi faktormi iracionálnej povahy), teda tým, čo má nepopierateľne povahu metafyzickú. Niektorí vedci však toto nechcú brať do úvahy, a správajú sa akoby bolo možné isté javy (vrátane ich „vysvetlenia“) chápať ako neutrálnu skutočnosť, ktorá nie je ovplyvnená ich prístupom. Pokiaľ to tak bude, spor medzi prírodovedcami týchto dvoch nezlučiteľných koncepcií bude nekonštruktívny a nikdy sa neukončí.

Prírodovedecké poznatky hrajú v spore významnú rolu, nie sú však jediné, ani nie sú rozhodujúce. Charakter sporu je totiž taký, že v ňom majú svoje miesto argumenty prírodovedcov i názory vedcov iných ako prírodovedeckých odborov, napr. filozofov, teológov; ale mimoriadne dôležitú rolu v ňom hrajú aj argumenty vychádzajúce z empirie, t.j. osobné skúsenosti a svedectvá vierohodných ľudí rôznych profesií (nie iba vedcov) z rôznych období (nie iba súčasníkov).

Ak teda chceme hovoriť o veľkom spore „viera ateistov a synkretistov verzus viera kresťanov“ a ak chceme v ňom zaujať nejaké pevné stanovisko, nemôžeme sa obmedziť iba na argumenty jednej skupiny (napr. iba prírodovedcov alebo iba filozofov, popr. iba teológov atď.), ale – podobne ako napr. v ktoromkoľvek súdnom spore – musíme „vypočúť“ všetkých, ktorí môžu prispieť k objasneniu skutočnosti, t.j. musíme brať do úvahy rôzne argumenty – výpovede „expertov“ i prostých priamych svedkov (aj keď nevlastnia „licenciu súdnych znalcov“).

VIERA KREŠŤANOV: Myslí sa tu *skutočná* viera *skutočných* kresťanov. Neraz sa totiž ku kresťanstvu proklamatívne hlásia aj ľudia, ktorí ho neberú vážne, alebo ktorí o ňom (o jeho podstate, hlavných zásadách) takmer nič nevedia.

Aspoň stručne uvedieme, čo sa myslí skutočnou vierou skutočných kresťanov:

Predovšetkým kresťanská viera je nielen *presvedčenie* o existencii Boha, ale najmä *dôvera* v Boha, úplné *odovzdanie sa* a absolútna *poslušnosť* voči Bohu.

Také odovzdanie sa má zmysel len vtedy, ak ten, ktorému dôverujem a odovzďavam sa, je spoľahlivý, dobrý, ale i mocný a múdry. Teda nejde o vieru v „hocijakého boha“, napr. v boha pohanského, alebo v antropomorfnú karikatúru Boha, teda v „boha“, ktorého si človek vytvoril vo svojej myšli, fantázii „na svoj obraz“, ale o toho Boha, ktorý sa ľudstvu dal poznať prostredníctvom izraelského národa (tento národ si Boh vyvolil práve k tomu účelu), zjavil sa prostredníctvom *spisov*, ktoré vnukol (vdýchol – inspiroval) vybraným, vyvoleným ľuďom, a ktoré spolu tvoria *Bibliu* (Písmo – Božie slovo); prostredníctvom svojho *diela* (stvorenia), neskôr prostredníctvom svojho *Syna* (tiež príslušníka židovského národa) menom *Ješua*;¹ tohto poveril – „pomazal“ (preto sa volá tiež „Pomazaný“, hebrejsky *Mašiách*, grécky *Christós*, slovensky *Kristus* alebo *Mesiáš*). Teda výraz „kresťan“ v našom ponímaní sa nevzťahuje na formálnych, ani na falošných kresťanov: nevzťahuje sa na tých, ktorí neuznávajú niektorý z vyššie uvedených princípov, alebo naopak veria v niečo „navyše“, v niečo, čo je v rozpore s Božím zjavením, t.j. s Písmom a s učením Krista (ako je napr. darvinizmus, rôzne filozofické smery, ale aj dogmy, ktoré nemajú základ v Božom slove a ktorých sa napriek tomu držia niektoré spoločenstvá kvázikresťanov).

¹ Pôvod slovenského slova „Ježiš“: Ješua (hebr.) → Iésoýs (gr.) → Iesus (lat.) → Ježiš (slov.).

FAKTY A ÚVAHY: Podtitul „Fakty a úvahy...“ nesie rad mojich kníh,¹ ktoré som venoval niektorým závažným otázkam kresťanskej viery. V týchto knihách sa totiž usilujem svoje argumenty postaviť iba na *faktoch* a podprieť *úvahami*.²

Úloha faktov pri argumentácii je, zdá sa, jasná – sú jediným relevantným základom argumentov i úvah. Úlohou *úvah* je jednak podprieť argumenty interpretovaním faktov a poukázaním na súvislosti medzi nimi, jednak formulovať isté závery (stanoviská) a konfrontovať tieto závery s opačnými názormi (interpretáciami, závermi, stanoviskami).

O VEĽKOM, SVETONÁZOROVOM SPORE (ZÁPASE): Kresťanstvo sa od svojho vzniku nachádza uprostred neustálych bojov. Na samom začiatku boli jeho hlavnými protivníkmi Židia, neskôr pohanovia (Rimania). Ešte neskoršie sa na scéne objavili ďalší nepriatelia: vonkajší (napr. islam), ale i vnútorní – áno, i vo vnútri kresťanstva došlo k sporom, bojom.

O jednom z nich podrobne píšem vo svojej knihe „Poznanie... – otázka života a smrti“, kde je jedna kapitola nazvaná *Veľký, „večítý“ spor*. Ide o spor teologický (spor o dogmu), ktorý vznikol v 4. storočí a trvá dosiaľ (stručne sa o ňom zmienim v časti IV. tejto knihy). Prosím čitateľa, aby rozlišoval medzi týmito spormi, ktoré som nazval podobne. V tejto knihe teda bude reč predovšetkým o veľkom svetonázorovom (nie dogmatickom) spore, teda o spore medzi kresťanským teizmom a ateizmom. Pravdaže, ako naznačuje názov knihy, dotknem sa aj niektorých otázok sporu *synkretici versus kresťania*. Tento spor vypadá zdanlivo ako „vnútrokresťanský“, v skutočnosti však takým nie je (synkretikov totiž nemožno považovať za skutočných kresťanov).

Aj tento spor je dlhý, „večítý“ (*lis infinita*) – ateisti boli už v starovekom Grécku, a boli i v stredoveku v rôznych krajinách. Vcelku však mali malú (alebo žiadnu) publicitu. To sa ale zmenilo v dobe „osvietenstva“, renesancie (renesancia neznamenala iba obdiv a pokusy o obnovenie antického umenia, ale aj zmýšľania; a to bolo, ako vieme, šťastie pohanské, šťastie ateistické).

Stredoveká cirkev sa veľmi vzdialila od biblického ideálu a celkom isto si zaslúžila kritiku, ale „humanisti“ sa neuspokojili s kritikou cirkvi (resp. jej konania, ktoré bolo často v priamom rozpore s tým, čo požaduje Kristovo učenie), oni sa pustili do boja proti kresťanstvu, proti teizmu, proti Bohu. Bojovalo sa na rôznych bojiskách: v umení, najmä slovesnom, vo filozofii, dokonca i v prírodných vedách (vlastne skôr ako o „boji v prírodných vedách“, treba tu hovoriť o „boji o prírodné vedy“).

Od nástupu osvietenstva je hlavným nepriateľom kresťanstva „bojovný ateizmus“ – „antiteizmus“. Boj s ním sa vypustňoval v 19. a 20. storočí a trvá stále (v ostatnom čase pribudli k nemu rôzne formy synkretizmu a novopohanské kultu).

Ako som už spomenul, v boji sa používajú rôzne zbrane a metódy: strana, ktorá má moc, vplyv, ktorá ovláda médiá a veľkú väčšinu škôl (tou stranou je v súčasnosti moc, je „ateistický humanizmus“), používa neraz aj neférové metódy – podvody, polopравdy (ktoré bývajú horšie ako vyslovená lož, pretože rovnako zavádzajú, klamú, ale sú ťažšie rozpoznateľné), ba občas aj priamy psychický nátlak, ba i hrozby (ako je napr. strata zamestnania, znemožnenie vedeckej kariéry a pod.)³

Mnohí ľudia často o metódach tohto boja (ba často ani o jeho existencii a závažnosti) nič nevedia, a keďže nemajú dostatok informácií, nedokážu ani posúdiť, či to,

¹ Doteraz vyšli: „Fakty a úvahy O ŽIVOTE...“, „Fakty a úvahy O VIERE KRESŤANOV...“, „Fakty a úvahy O PÓZNANÍ... – otázke života a smrti“ (názov 1. a 2. vydania je „POZNANIE... – otázka života a smrti“).

² *Fakt* = overená skutočnosť; *úvaha* = uvažovanie, zvažovanie dôvodov na zaujatie stanoviska, ale i záver uvažovania, stanovisko. Fakty („overené skutočnosti“) nemusia byť vždy (i keď často sú) charakteru prírodovedeckého, resp. materiálneho (napr. fyzikálno-chemického); relevantné vedecké fakty môžu mať pôvod aj v iných ako prírodovedných odboroch (dôležité však je, aby boli skutočne „overenými skutočnosťami“).

³ Niektoré konkrétne prípady uvádzam vo svojej knihe „Fakty a úvahy O ŽIVOTE...“

čo im propaganda predkladá, je pravdivé. Žijú spokojne s názormi, ktorými boli indoktrinovaní v škole alebo inde, a ktoré boli „v móde“ pred zhruba polstoročím (keď im verili a propagovali ich vtedajší vedci). Odvtedy však „pretieklo veľa vody“, pribudli nové vedecké poznatky, ktoré si vyžadujú radikálnu revíziu starých „vedeckých“ názorov.

Spor býva často prezentovaný ako „rozpor medzi vierou a vedou“. Je to nezmysel, pretože: 1. Aj ateisti veria. Veria v mnohé hypotézy, vychádzajúce z predpokladov, ktoré nie je možné empiricky ani inak dokázať, verifikovať. 2. Viera v Boha nevyklučuje vedu a naopak. Inak by nemohli byť vedci (a tých je väčšina), ktorí sa otvorene hlásia k viere v Boha (nie je dôležité ako ho nazývajú). V niektorých svojich knihách¹ uvádzam konkrétne príklady významných veriacich vedcov (mnohí z nich sú nositeľmi Nobelovej ceny); tu spomeniem aspoň pár výrokov jedného z najväčších vedcov všetkých čias, Alberta Einsteina: „Každý hlboko zmyšľajúci prírodovedec musí mať nejaký druh náboženského presvedčenia, lebo si nemôže predstaviť, že on by bol tým prvým, kto prišiel na neobyčajné súvislosti, ktoré zistil v prírode. V nepochopiteľnom vesmíre sa totiž zreteľne prejavuje bezhraničná Inteligencia.“ „Dost' rozšírená mienka, že som ateista, je veľký omyl. Kto by takúto domnienku vyvodzoval z mojich teórií, nepochopil z nich vôbec nič.“ „Verím v jedného, osobného Boha a môžem s čistým svedomím prehlásiť, že počas celého svojho života som nikdy neuznával ateistickú filozofiu. Už ako študent som odmietal vedecké stanovisko osemdesiatych rokov (19. storočia) a pozerám sa na vývojovú teóriu Darwina, Haeckela a Huxleyho ako na čosi beznádejne zastaralé.“ „Som pevne presvedčený, že ľudstvo by sa bez náboženstva dnes nachádzalo na barbarskom stupni vývoja. Spoločenský život by bol poznačený nepredstaviteľným primitivizmom... Som pevne presvedčený, že boj všetkých proti všetkým – tento prastarý ľudský inštinkt – by pôsobil oveľa drastickejšie ako dnes. Bol to práve náboženstvo, čo dopomohlo ľudstvu k pokroku vo všetkých oblastiach.“ „Moje náboženstvo spočíva v pokornej úcte voči nekonečnej duchovnej bytosti vyššej podstaty, zjavujúcej sa v malých jednotlivostiach, ktoré sme schopní poznávať našimi slabými a nedostatočnými zmyslami...“ „Pravdepodobnosť náhodného vzniku života je rovnaká ako pravdepodobnosť vzniku kompletného slovníka nemeckého jazyka následkom výbuchu v tlačiarňi.“

V spore sa však neargumentuje iba prírodovedeckými pojmami a názormi; často sa zapájajú do boja ateistickí filozofi, literáti (aj iní umelci), ktorí raz s vážnou tvárou, inokedy s posmechom napádajú kresťanské učenie. Používajú k tomu neraz biblické texty (pravda, vytrhnuté z kontextu, svojich interpretované), spoliehajú sa na to, že prevážna časť „konzumentov“ ich „duchaplňných sentencií“ nie je tak vzdelaná a znála Písma, aby rozoznala, že ony „sentencie“ sú v skutočnosti paškvilom. A tak sa ich „kritika Písma“ neraz šíri medzi ľuďmi, je zdrojom vtipov, či „rozumovania pri pive“, ale tiež pochybností v srdciach niektorých kresťanov – a o to vlastne propagande vždy išlo: posilniť v presvedčení svojich a zasiaľ pochybnosti v mysliach nepriateľov.

Štítom proti útokom nepriateľov je účinná (pravdivá a zrozumiteľná) apológia (obrana). V svetských sporoch býva obrana (obhajoba) adresovaná sudcovi (resp. porote); pri kresťanskej apológii (obrane, obhajobe) tomu tak nie je: v tomto spore totiž Sudca už rozsudok vyniesol (každý sa ho dozvie v Deň súdu). Kresťanská apológia nie je adresovaná ani „žalobcom“ (ateistom, synkretistom), ktorí falošné obvinenia používajú vedome, zámerne (od nich treba odlišovať tých, čo tak robia z nevedomosti, zlej informovanosti). Adresátom apológie sú najmä napádaní („obžalovaní“), t.j. kresťania (najmä tí slabší alebo nedostatočne informovaní) – im má pomáhať brániť sa pred útokmi nepriateľskej propagandy; a to tým, že im dá do rúk argumenty – dôkazy vlastnej pravdy i dôkazy ľživosti nepriateľskej propagandy, a že im odhalí zákernosť, ale i slabé stránky protivníka.

¹ Predovšetkým v knihe „Ateizmus → teizmus → kresťanstvo“, ale čiastočne aj v iných.

O to sa chce so všetkou skromnosťou pokúsiť aj táto rozsahom malá publikácia. Nejde o vedecké dielo, ani o teologické pojednanie, hoci sa opiera aj o prírodovedecké poznatky, aj o teologické argumenty. Kniha teda nie je určená prírodovedcom ani teológom (presnejšie: nie predovšetkým im), ale „obyčajným“ ľudom – tým, ktorí sa z rôznych príčin nedostali k potrebným informáciám, ale túžia po nich, a ktorí majú dostatok vôle a intelektu na to, aby tieto informácie dobre „strávil“; a poprípade ich aj vedeli – ak to bude treba – vhodne a vo vhodnej chvíli použiť.

Rozsiahlejšie súbory je treba nejako prehľadne usporiadať. To platí aj o v tejto knihe zhromaždenom „materiáli sporu“, ktorý pozostáva z obvinení, invektív, spochybňovaní a z obhajoby, protiargumentov, vysvetlení. Pokladal som za najvhodnejšie rozdeliť ho podľa toho, ktorej oblasti Božieho zjavenia sa útok a obhajoba týka.

Tu sa žiada niekoľko vysvetľujúcich poznámok:

Čo je to Božie zjavenie?

Kresťania vedia, že človek nemôže veriť v Boha, ak ho nepozná. V Biblii sa znova a znova opakujú výzvy k hľadaniu a poznávaniu Boha (Ježiš Kristus napr. hovorí, že v poznaní Boha spočíva večný život – *J 17,3*). Ale je možné poznať Boha, ktorý je nehmotnej podstaty (je Duch – *J 4,24*), je transcendentný, nekonečný, večný, neobsiahnuteľný? Iste by to nebolo možné, keby Boh nevyšiel človeku v ústrety a nedal sa mu poznať spôsobom prístupným vnímaniu, poznávaniu ľudskými zmyslami a rozumom, t.j. prostredníctvom tzv. *Božích zjavení*. Sú rôzne formy (spôsoby) Božieho zjavenia:

1. *Božie stvorenie*. Boh sa zjavil človeku v stvorenstve, ktoré môže vnímať, pozorovať a obdivovať každý človek (Božie stvorenie je teda „všeobecným Božím zjavením“). Apoštol Pavel o tom píše: „(Božia) neviditeľná skutočnosť, jeho večná moc a božskosť sa od stvorenia sveta uvažovaním poznáva zo stvorených vecí.“ (*R 1,20*).

2. *Božie konanie (činnosť), Jeho trvalé pôsobenie vo svete*. Boh sa zjavil (a zjavuje) vo svojom konaní, a to – **a**) v dejinách ľudstva, v osudoch národov a jednotlivcov (sem patria aj Jeho neobvyklé skutky, ktoré nazývame zázrakmi); – **b**) v myšliach („srdciach“) tých ľudí, ktorých si k tomu vyvolil (naplnil ich svojím Duchom), urobil ich svojimi synmi a dcérami (*J 1,12; R 8,14*). Duch Boží prepožičiava týmto ľudom zvláštne schopnosti a vlastnosti (bližšie o tom píšem v iných svojich knihách a v časti IV. tejto knihy). Božie konanie, o ktorom je zmienka pod **a**) patrí k všeobecnému Božiemu zjaveniu, zatiaľ čo to, ktoré je uvedené pod **b**) je zvláštnym (špeciálnym) Božím zjavením.

3. *Božie slovo – Biblia*. Biblia má medzi Božimi zjaveniami zvláštne postavenie – je ich „korektívom“, akosi normou. (podrobnejšie sa o tom zmieňujem v úvode III. časti tejto knihy). Zvláštnosťou tohto Božieho zjavenia je to, že je síce prístupné v podstate každému (ako všeobecné zjavenie), ale zrozumiteľné je iba tomu, komu to Boh umožní prostredníctvom pôsobenia svojho Ducha (v tomto zmysle je Božie slovo zvláštnym Božím zjavením). Táto skutočnosť predstavuje veľkú (prakticky neprekonateľnú) prekážku zmysluplnej diskusie medzi ľuďmi, ktorým bola daná schopnosť rozumieť duchovným veciam, a tými, ktorí túto schopnosť nemajú (*Mt 19,11; 1Kor 2,14-15*). (O tzv. animálnej a duchovnej úrovni života píšem v knihe *Fakty a úvahy O ŽIVOTE...*).

4. *Ježiš Kristus – Boží Syn*. Ježiš Kristus opakovane prehlasuje, že jeho prostredníctvom hovorí a koná Boh (*J 8,26; 7,16; 5,30.36*), že kto verí v neho, verí vlastne v toho, ktorý ho poslal (*J 12,44*); inými slovami: on je sprostredkovateľom medzi Bohom a ľuďmi (*1Tim 2,5; Hb 5,10*), je „poslom a reprezentantom“ Boha – Božím zjavením: v ňom a skrze neho môže človek poznať Boha i k Nemu prísť.

Nepriatelia kresťanov zamerali útoky proti Bohu na všetky štyri Jeho zjavenia:

1. *Spochybňujú Boha ako Stvoriteľa*; namiesto Neho „ponúkajú“ evolúciu. Touto stránkou sporu (prevažne prírodovedeckého charakteru) sa zaoberá časť I., nazvaná **STVORIL NÁS BOH, ČI EVOLÚCIA?**

2. *Spochybňujú Božie konanie v dejinách.* Namiesto Boha jedni „ponúkajú“ chaos, náhodu, svojvôľu jednotlivcov, iní „sociálne a ekonomické zákonitosti“. Neobvyklé konanie Boha (zázraky) odmietajú. Prítomnosť utrpenia a zla vo svete využívajú ako „argument proti Bohu“. Konanie Božieho Ducha v mysliach ľudí nepoznajú (nemôžu mu rozumieť, ani ho vnímať). Týmto otázkam je venovaná časť II.; jej názov je **KONÁ BOH VO SVETE? O zázrakoch, o zle a utrpení vo svete, o „nových ľuďoch“.**

3. *Spochybňujú Bibliu,* jej vierohodnosť a božský pôvod. Niektoré texty odmietajú, iným sa vysmieávajú, pretože nemôžu rozumieť tomu, čo vyžaduje pomoc Božieho Ducha (sú v podobnej situácii, ako prváčik, ktorému sa dostane do rúk zbierka Hviezdoslavových básní). Problematike tejto časti sporu je venovaná časť III., nazvaná **ČÍM JE BIBLIA? O vierohodnosti Biblie, o jej pôvode a význame.**

4. *Spochybňujú postavenie a poslanie (niekedy i existenciu) Ježiša Krista;* najmä skutočnosť, že je jediným sprostredkovateľom medzi ľuďmi a Bohom, a teda aj jediným nositeľom spásy. Tejto (pre kresťanov veľmi dôležitej) otázke je venovaná časť IV.; jej názov: **KÝM BOL JEŽIŠ? Bol Kristom? ČÍM JE KRISTUS? Je jedinou cestou k Bohu?**

Ku každej zo štyroch častí knihy je pripojený „dodatok“. Každý z týchto „dodatkov“ je vybranou, upravenou kapitolou z niektorej z mojich predošlých kníh (ich zoznam nájdete na konci tejto knihy).

DOSLOV

V úvode sme si povedali niečo o formách boja a zbraniach, ktoré útočiaca strana vo „Veľkom svetonázorovom spore“ používa. V jednotlivých kapitolách sme potom mali možnosť vidieť tie zbrane („argumenty“ a invektívy) v konkrétnej podobe. Mohli sme vidieť, že „dôkazy“, ktorými „advokáti strany viery ateistov“ argumentujú, často dôkazmi vôbec nie sú (v lepšom prípade sú indíciami, v horšom zámerným prekrútením faktov). Prečo to všetko, prečo sa na tento boj vynakladá toľko energie a finančných prostriedkov? Niektorí si myslia, že by kresťania nemali prijímať výzvu útočiacej strany, vstupovať do sporu; veď im dnes (aspoň u nás) nehrozí žalár, popravy, ani zjavná diskriminácia. A útočiacej strane ide pravdepodobne iba o prestíž, o presadzovanie „vedeckej pravdy“. To však nie je pravda. Už ten veľký potenciál (finančný i intelektuálny), ktorý do zápasu vkladajú – nehovoriac už o iných faktoch, ako sú v poslednom čase snahy mocných o ekonomickú a politicko-vojenskú globalizáciu, ktorá si vyžaduje svoju ideológiu, „náboženstvo“ (a kresťanstvo sa na to „nehodí“) – svedčí o tom, že ide o oveľa viac: ide skutočne o pokus úplne zlikvidovať protivníka. Niektorí už dávno (v akejsi nedočkavosti) volali: „Boh je mŕtvy“ alebo: „tmárstvo (t.j. kresťanstvo) v priebehu jednej generácie v našej spoločnosti úplne vymizne“. Ukázalo sa, že ich „optimizmus“ bol neodôvodnený, ich výroky nielen predčasné, ale úplne nepodložené, absurdné: dnes nie je mŕtve kresťanstvo, mŕtvy a prakticky zabudnutý je „filozof“, ktorý Boha pochovával i systém, ktorému slúžili agitátori, predčasne jasajúci nad „smrťou tmárstva“.

„Ak je tomu tak, „ak je kresťanstvo nezničiteľné, je potom vôbec treba sa brániť, všimnúť si útokov, reagovať na invektívy?“ – mohol by sa niekto opýtať.

Odpoveď znie: „Áno treba! Kresťanstvo žije dosiaľ i preto, že malo vždy dosť verných synov a dcér, ktorí boli (sú) nielen úprimne veriacimi kresťanmi, nielen oddanými stúpenkami, ale aj apologetmi (obrancami) kresťanstva. A dnes je potreba takých apologetov väčšia ako kedykoľvek v minulosti. Apologetom by mal byť každý kresťan. Nestačí však vôľa, chcenie, treba „zbrane“ – poznanie (informácie, vedomosti). Lenivosť, nezáujem v tejto oblasti je v podstate popretím viery, zradou kresťanstva. No nejde iba o to, vedieť biblicky argumentovať, treba tiež rozpoznať nebezpečie, vedieť odkiaľ hrozí (v úvode som spomenul, že mnohí to nedokážu; niektorí podceňujú nebezpečenstvo hroziace zo spočiatku „nevinných šarvátok“).

Dnes sa útoky (otvorené i skryté) množia najmä zo strany ateistických „humanistov“ (ale netreba zatvárať oči ani pred ofenzívou rôznych pohanských a novopohanských náboženstiev a kultov, a pravdaze, islamu). Útočí sa rôznymi spôsobmi i „kanálmi“, napr. cez médiá (pôsobiacimi niekedy 24 hodín denne); raz „jemne“, prostredníctvom umenia, inokedy „drsné“, napr. komentárom k inak dobrému dokumentárnemu prírodovedeckému filmu, ale i otvorenou, útočnou propagandou, ideologickou indokrináciou, napr. bezohľadným vnucovaním ateistickej evolučnej hypotézy (a zamlčováním faktov, ktoré sú tejto hypotéze nepohodlné) v školách. Takto pôsobí vystupňovaná propaganda prakticky na každého z nás. Propaganda má veľkú moc (tí z nás, ktorí osobne zažili napr. nacizmus a komunizmus, vedia o tom svoje).

Pravda, vplyv propagandy na rôznych ľuďoch je rozdielny. Z tohto hľadiska môžeme ľudí rozdeliť zhruba na tri skupiny:

1. Tí, ktorých *presvedčenie je pevné*, opierajú sa o fakty, majú dostatok informácií a dokážu ich intelektuálne spracovať. Bývajú veľmi kritickí, nie sú ochotní prijímať akékoľvek oficiálne, módné, či iné názory (náboženské dogmy, vedecké teórie, politické názory), pokiaľ sa nepresvedčia o ich pravdivosti alebo odôvodnenosti.

Preto často stoja v opozícii voči vládnucej alebo módnjej ideológii. Ak však poznajú pravdu (nie „naservírovanú“, ale dokázanú, faktami podloženú), sú schopní brániť ju, a to aj za cenu nepríjemností, nevýhod, v krajnom prípade i života. *Sú prakticky imúnni voči propagande.*

2. *Ľudia kolisaví, pochybujúci* buď z nedostatku informácií alebo preto, že nedokážu tieto informácie spracovať – často im robí ťažkosť rozlíšiť fakty od podvrhov, argumenty od pseudoargumentov. Bývajú neistí, tápajú, ale obvykle intenzívne *hľadajú východisko*, pravdu; psychicky sú sužovaní svojimi pochybnosťami, a preto *túžia po zmene svojho stavu*. Občas sa môžu stať obeťami propagandy (i keď menej často ako ľudia nasledujúcej skupiny), ale aj stúpecami (a obhajcami) pravdy – ak ju spoznajú. I vtedy však ostávajú (aspoň sčasti) ohrození falošnou propagandou. Na rozdiel od nasledujúcej skupiny *majú svoj názor*, ten však – na rozdiel od predchádzajúcej skupiny – *nie je dost' pevný*.
3. *Manipulovateľná masa*, ktorú tvoria „*ľudia bez svojho názoru*“. Obvykle majú svojho „*guru*“ alebo „*bôžika*“, t.j. vodcu náboženského, politického, ideologického; ale môže ním byť aj nejaká populárna „*hviezda*“ (napr. rocková, športová a pod.). Názory ich vodcu sú aj ich názormi. Chýbajú im dôležité informácie, ale po nich ani netúžia, *sú spokojní* bez nich. Ignorujú akékoľvek argumenty, ktoré protirečia názorom ich idolu, či ktoré ho dokonca (oprávnené) kritizujú. Ak však náhodou momentálne nemajú žiadneho „*bôžika*“, na ktorého by sa mohli napojiť, ako na akýsi kanál informácií, názorov, „*pravdy*“, dychtivo prijímajú všetko, čo sa k nim dostane; najčastejšie je to, pochopiteľne, to, čo momentálne „*zaplavuje informačný trh*“, t.j. čo je „*módne*“ alebo „*oficiálne*“. Prijímajú módne a oficiálne informácie úplne „*samozrejme*“, a to i so závermi, názormi, najmä ak zdroj informácií predstavuje pre nich autoritu; tou sa pre nich môže stať hocikto a hocičo (napr. farár, politik, vedec, ale aj pseudovedec, šarlatán, no najmä médiá – tlač, rozhlas, televízia, internet a pod.). Sú ako tráva, stále sa ohýnajúca v smere vetra.

Títo ľudia tvoria akýsi „*zlatý fond volebných hlasov*“, bez ktorého sa nezaobídu politici (ak chcú byť „*úspešní*“). Každý demagóg, ktorý má prístup k médiám, ich totiž veľmi ľahko získa pre seba (dôležité je, aby ich oslovil tesne pred volebným moratóriom, pretože inak hrozí, že jeho konkurent mu ich v poslednej chvíli preberie).¹ Títo manipulovateľní ľudia sú však „*cieľovým objektom*“ a najčastejšou obeťou nielen politikov, ale aj módy (či skôr „*módnosti*“), komerčnej reklamy, a najmä ideológov a propagandistov najrôznejšieho druhu. Preto **medzi týmito manipulovateľnými** (zväčša, i keď nie vždy, nevzdelanými) **ľuďmi býva najviac snobov, konzumentov brakového, reklamou ponúkaného tovaru, ale napr. aj stúpcov módnjej ideológie a svetonázoru** (v dávnejšej minulosti to bolo u nás vládnuce náboženstvo, dnes je to najčastejšie ateistický humanizmus, rôzne formy synkretizmu, napr. „*kresťanský evolucionizmus*“, a rozličné pohanské kulty).

¹ Keďže práve títo ľudia tvoria veľkú väčšinu spoločnosti, práve oni rozhodujú o výsledkoch prieskumov verejnej mienky i o zložení parlamentov a vládnych kabinetov. Demokracia („*vláda ľudu*“) je síce teoreticky vládou práve ich – väčšiny (ľudí bez vlastného názoru), no v skutočnosti je vlastne oligarchiou – vládou niekoľkých „*šikovných*“ ľudí, ktorí svoje mocenské ambície dokážu presadiť prostredníctvom tejto masy „*ľudí bez svojho názoru*“. Zvolení „*zástupcovia ľudu*“ nie sú reprezentantmi väčšiny, ako sa niektorí mylne domnievajú, a to nielen preto, že o väčšinu, ktorá im pomohla k moci, hneď po vyhlásení volebných výsledkov strácajú záujem, ale najmä preto, že táto „*vít'azná väčšina*“ sa od nich obvykle odvracia v tom momente, keď na ňu začne pôsobiť iná skupina, ktorá bojuje o moc (obyčajne je to opozícia), a preto usiluje o získanie podpory manipulovateľnej väčšiny (o „*zlatý fond volebných hlasov*“).

Táto malá „*ekurzia do politiky*“ mala na príklade, ktorý si každý môže ľahko overiť, demonštrovať manipulovateľnosť a beznázorovosť (ono „*dnes hosana, zajtra ukrižuj ho*“) týchto ľudí. Pravdaže, ona sa môže prejavíť nielen v politike (pri voľbách, na mítingu), ale napr. aj na koncerte „*rockovej hviezdy*“, v hľadisku športového štadióna, pri lynčovaní, revolúcii a pod. Nejde iba o „*davový psychózu*“, ako sa obvykle myslí, lebo títo ľudia sú manipulovateľní, zneužiteľní nielen keď sú „*v dave*“, ale napr. aj keď sami sedia pri televíznom prijímači.

Ako sme si povedali (v časti IV.), nie každý kresťan má rovnaký stupeň poznania, a ani to nie je nutné. V minulosti sa napr. ľuďom ani nesnívalo o veciach, ktoré dnes (zásluhou rozvoja vedy, ale i zvýšenia všeobecnej vzdelanostnej úrovne) poznáme. Mnohí nemali (aj keby boli chceli) možnosť podrobnejšie študovať Bibliu – jednoducho bola pre nich nedostupná. Neznamená to, že boli azda „horšími“ kresťanmi. A rovnako to platí o súčasných kresťanoch, ktorí – vzhľadom na miesto, kde žijú, na svoj vek a vzdelanie – majú veľmi rozdielne možnosti „prístupu k informáciám“. Dobrým kresťanom teda môže byť aj človek jednoduchý, nevzdelaný, ktorý však úprimne verí v tie veci, ktoré sú základom kresťanskej viery.

Intelekt a vzdelanie človeka je do istej miery jeho „bremenom“. Platí totiž ono biblické (*L 12,48*), že ak človek dostal viac (to sa týka nielen schopností, talentu, ale napr. aj vzdelania), bude sa od neho aj viac požadovať. Okrem toho môže byť niekedy vzdelanie, (hlavne ak je jednostranné alebo defektné) zdrojom veľkých omylov, desinformácií a súčasne pýchy. Preto sa vzdelaný človek musí snažiť všemožne o prehlbovanie a rozširovanie („kompletizovanie“) svojho vzdelania; nikoho vzdelaného neospravedlní výhovorka, že sa k informáciám nedostal – ak to bolo zo subjektívnych dôvodov (pre vlastný nezáujem a lenivosť) –, ani to, že isté fakty nepatria do jeho „oboru“: i historik a filozof musí mať prehľad o základných prírodovedeckých faktoch, a naopak.

Kresťanská viera nie je slepá, ani nie je záležitosťou iba „srdca“, je záležitosťou aj rozumu;¹ preto sa nevyhýba racionálnym úvahám a dokazovaniu, nie je nepriateľom vedy; naopak, veľmi úspešne vedu využíva, ale ju i obohacuje. Medzi vierou a vedou nie je teda vzťah antagonizmu, ale obojstranne prospešnej symbiózy.

¹ Ježiš Kristus hovorí: „Milovať budeš Pána, svojho Boha z celého srdca, z celej duše, z celej mysle...“ (*Mk 12,30*). Niektorí však akoby zostávali iba pri tom „srdci“ a podceňujú „mysle“, t.j. rozum; a pritom si chybne myslia, že práve takáto má byť „pravá“ viera každého kresťana.

OBSAH

Úvod	3
časť I.: STVORIL NÁS BOH, ČI EVOLÚCIA?	10
Naozaj evolúcia vysvetľuje vznik života a druhov?	10
Má darvinizmus pravdu?	11
Evolúcia predsa existuje	11
Medzi živými a neživými systémami sú priepastné rozdiely	15
Čo je vlastne „náhoda a dostatočne dlhý čas“?	17
Evolucionisti ignorujú vedu	18
<i>Dodatok k časti I.: Tzv. „vedecký svetový názor“ verzus súčasný obraz prírody</i>	22
časť II.: KONÁ BOH VO SVETE? O zázrakoch, o utrpení a zle, o „nových ľuďoch“	25
1. Zázraky	25
Možno veriť v zázraky?	26
2. Utrpenie a zlo vo svete	36
Ako je to so zlom a utrpením vo vzťahu k milosrdnému a všemocnému Bohu?	37
Násilie v Biblii	44
3. Premena človeka, ako dôkaz Božieho konania (pôsobenia Jeho Ducha) vo svete	48
<i>Dodatok k časti II.: O pekle</i>	51
časť III.: ČÍM JE BIBLIA? O vierohodnosti Biblie, o jej pôvode a význame	56
1. Dôkazy historickosti a pravdivosti Biblie	57
2. Dôkazy Božského pôvodu Biblie	62
<i>Dodatok k časti III.: Ako pristupovať k štúdiu Biblie? Ako rozumieť Božiemu slovu?</i>	65
časť IV.: KÝM BOL JEŽIŠ? KRISTOM? ČÍM JE KRISTUS? CESTOU K BOHU?	71
1. O historickosti Ježiša Krista a udalostí s ním spojených	71
2. Kým (čím) bol vlastne Ježiš Nazaretský	73
3. Ježiš Kristus – jediná cesta k Bohu	77
Prečo práve Kristus, prečo on jediný?	78
O „dobrých ľuďoch“ bez Boha	79
Ako je to s tými, čo o Ježišovi nepočuli?	81
<i>Dodatok k časti IV.: Obet' Ježiša Krista</i>	83
O obetiach všeobecne	83
O obeti Ježiša Krista	86
Doslov	94

viera ateistov a synkretistov VERZUS viera kresťanov

autor / nakladateľ: Dr. Milan BEŇO – BENJAN / BEEM

Prvé vydanie: 2004, 96 str.

vydal a vytlačil: BRATIA SABOVCI, s.r.o., Zvolen

ISBN 80-89029-77-9

Druhé vydanie: 2016, 106 str.

V elektronickej forme vydal: MB.KB, Sliač